

Когато сте започнали да проучвате възможностите за лечение или вече сте решили заедно с Вашият Ортопед да бъде извършена операция за смяна на Вашата боляеща тазобедрена става, тази информация ще Ви бъде от полза за разбиране на ползата и ограниченията от Тоталното Ендопротезиране на ставата

Ще имате възможност да се запознаете с нормалната функция на тазобедрената става, причините за болката там, какво да очаквате от хирургичното лечение със смяна на ставата, какви упражнения и дейности ще Ви помогнат да възстановите подвижността на ставата, устойчивостта на крайника и ще Ви върнат към нормалните ежедневни дейности.

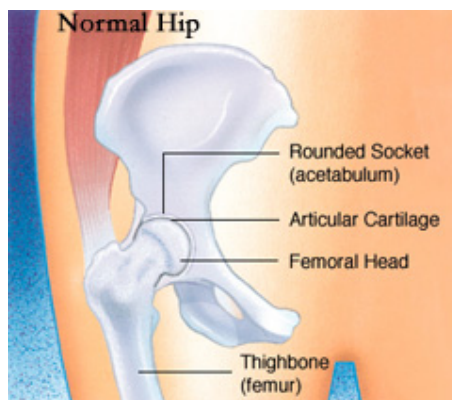
Ако Вашата тазобедрена става е увредена от артроза, счупване, или др. заболявания, то обичайни действия като ходене, ставане и сядане може да бъдат болезнени и трудни до невъзможни. Тазобедрената Ви става може да е скована така че да е много трудно или невъзможно да обуете чорапите или обувките си. Може да имате болка и да се чувствате зле дори докато почивате.

Ако лекарствата, промяната в начина на извършване на ежедневните Ви дейности, дори използването на помощни средства като патерици и бастун, не помагат, Вие може би искате вече да обсъдите хирургично лечение – смяна на тазобедрената става.

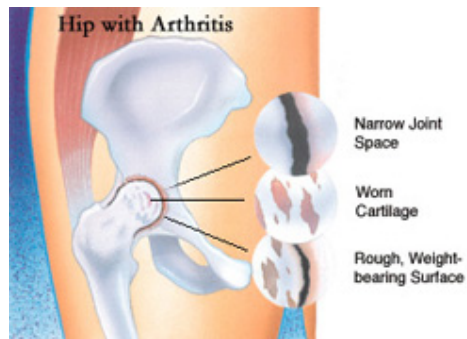
Посредством смяната на Вашата боляща тазобедрена става с изкуствена, хирургичното лечение може да премахне болката, да увеличи и възвърне движенията в нея и да Ви помогне да се радвате отново на нормалната всекидневна физическа активност.

Осъществена за първи път през 1960 г., хирургичната смяна на тазобедрената става е един от най-важните приноси в хирургията в последното столетие. От 1960 г. насам, подобренията в хирургичните техники, както и технологиите, допринесоха за неимоверно голямата ефективност на Тазобедреното ендопротезиране, така че днес в цял свят това е една от най-широко практикуваните хирургични интервенции, донесла облекчение и върнала към нормалния живот милиони хора. Подобни хирургични интервенции се извършват и при други стави, като колянна, раменна и лакътна.

Анатомия

Тазобедрената става е една от големите, носещи тежестта на тялото стави. Тя се състои от две основни части: Бедрената глава, която е най-горната част на Вашата бедрена кост, тя съответства цялостно и се помещава в окръглената ямка на тазовата кост, наречена Ацетабулум. Множество здрави сухожилни ленти свързват тези две части като капсула и осигуряват стабилността на ставата.

Костните повърхности на главата и ямката имат гладко и твърдо покритие от ставен хрущял, който осигурява лесното им взаимно движение без триене.

Тънка и гладка покривка наречена синовиална мембрана покрива всички останали повърхности в тазобедрената става. При здравата става тази мембрана произвежда малко количество течност, която смазва повърхностите и най-вече изключва триене в тазобедрената Ви става.

Нормално всички тези части на тазобедрената Ви става работят в хармония, позволявайки Ви да се движите лесно и без болка.

Често срещани причини за Болка и загуба на подвижност в Тазобедрената става

Най – честата причина за хронична болка и влошена функция на тазобедрената става е Артрозата. Остеоартрита, Ревматоидният артрит, травматичните артрити са най-честите причини за това заболяване.

- **Остеоартрит:** познат още като Първична артроза, коксартроза, обичайно засяга хора около 50 –та годишнина и по-възрастни, обичайно има и фамилна история за артрит. Тя може да се дължи или да бъде засилена от някои нарушения в развитието на тазобедрената става. При тази форма на заболяването ставният хрущял покриващ костните крайща е износен, изтрит, така че костните повърхности се трият една в друга причинявайки болка и скованост.
- **Ревматоиден артрит:** това е автоимунно заболяване, при което синовиалната мембрана е възпалена, задебелена, произвежда се твърде много ставна течност, уврежда се ставният хрущял, което води до болка и скованост.
- **Травматичният артрит** може да е следствие от сериозна увреда или счупване. Счупване на бедрената шийка, може да причини състояние известно като Остеонекроза, която може да бъде и независимо самостоятелно заболяване. Ставният хрущял се уврежда с времето причинявайки болка и скованост.

Подходяща ли е за Вас хирургията със смяна на ставата?

Когато е необходимо хирургично лечение със смяна на тазобедрената става, то трябва да бъде обсъдено и решено от Вас, със съдействието на Вашето семейство, Вашият Личен лекар и Вашият Хирург Ортопед. Обичайно вземайки това решение, Вие и Вашите близки търсите насока за първоначална оценка от Ортопед, към когото може да Ви насочи Вашият Личен лекар.

Въпреки че много от пациентите нуждаещи се и подлежащи на смяна на тазобедрена става са на възраст 60 – 80 год., Ортопедът оценява необходимостта индивидуално. Препоръките за хирургично лечение със смяна на тазобедрената става се основават на степента на Болката, изпитвана от Вас, влошената функция на ставата и Общото медицинско състояние, и в никакъв случай не са свързани с възрастта на Пациента.

Вие може да се подобрите от смяна на тазобедрената става ако:

- Болката в тазобедрената става ограничава ежедневните дейности като ходене и навеждане.
- Болката в тазобедрената става продължава докато почивате, независимо през деня или нощем.
- Сковаността в ставата ограничава способността Ви да движите или повдигате крака си.
- Приеманите противовъзпалителни и болкоуспокояващи медикамент или глюкозамин-сулфат имат малък или никакъв ефект върху болката.
- Имате увреждащ или неприятен странчен ефект от приеманите медикаменти.
- Други лечебни средства като физиотерапия или използваните помощни средства за ходене не облекчават изпитваната от Вас болка в ставата.

Ортопедична оценка

Вашият Хирург Ортопед ще разгледа и оцени резултатите от изследванията Ви, ще обсъдите доколко хирургичното лечение със смяна на тазобедрената става е най-добрият метод да облекчи Болката и да подобри подвижността във Вашият случай. Други лечебни възможности като лекарства, физиотерапия, или друг вид хирургия може също да бъдат взети под внимание.

Вашият Хирург Ортопед ще обясни потенциалните рискове и усложнения, свързани с тазобедрената хирургия и смяната на ставата, присъщи и свързани със самата хирургична намеса, както и тези които могат да се случат във времето след операцията и отдалечени достатъчно след този период. Ортопедичната оценка обичайно включва:

- Медицинска история, в която Ортопедът събира информация както за общото Ви състояние и основни заболявания, така и за степента на Болката в тазобедрената става и как тя се отразява на възможностите Ви да осъществявате ежедневни обичайни дейности.
- Преглед за оценка на подвижността, позицията и устойчивостта на тазобедрената става.
- Рентгенови снимки за определяне на степента на увреда или деформацията на Вашата тазобедрена става.
- Понякога изследвания на кръв или други тестове, както и ЯМР(Ядрено-Магнитен Резонанс или друго костно сканиране) може да бъдат необходими по преценка за определяне на състоянието на костта или меките тъкани около тазобедрената става.

Какво да очаквам от Хирургичното лечение със смяна на тазобедрената става

Важен фактор при решението да се предприеме Хирургичното лечение със смяна на тазобедрената става е разбирането Какво може да постигне то и какво не може.

Хората при които е осъществено Хирургичното лечение със смяна на тазобедрената става, споделят за драматично намаление на Болката в ставата и значително подобрение в подвижността и възможността за извършване на обичайната ежедневна дейност в нормалният живот и бита. Въпреки това Смяната на тазобедрената става не е в състояние да направи така че Вие да можете повече от това което сте можели да правите преди да се развие проблема на ставата.

След хирургичното лечение Вие ще получите съвети и препоръки да избягвате някои дейности, включително бягане, контактни и силови спортове до края на живота. Може да бъдете помолени и предупредени да избягвате и някои специфични позиции на ставата, които могат да доведат до дислокация – или изкълчване.

Дори при нормални условия на използване и обичайна активност, изкуствената става(протезата), след време се износва. Ако практикувате контактни и силови спортове, или сте с наднормено тегло, това износване може да се ускори и да причини разхлабване на протезата, която да стане болезнена.

Подготовка за хирургично лечение

Медицинска оценка

Ако сте решили да предприемете Хирургичното лечение със смяна на тазобедрената става, то Вие ще бъдете посъветван и ще Ви бъдат дадени указания за цялостен

медицински преглед от Вашият личен лекар, преди Хирургичната намеса. Това е необходимо за да се прецени Общото Ви медицинско състояние и да се открият и уточнят заболявания и състояния, противоречащи или утежняващи Хирургичната намеса и Възстановяването Ви след нея.

Тестове

Някои тестове може да са необходими за планиране на Вашата операция: Кръвни показатели, Показатели на кръвосъсирването, Изследване на Урината, Електрокардиограма и Рентгенография на Бял дроб.

Подготовка на кожата

Никакви инфекции или възпаления на кожата не се допускат преди хирургичната интервенция.

Кръводаряване

Може да бъдете посъветвани да дарите част от собствената кръв преди операцията. Тя ще бъде съхранена и в случай на нужда след операцията ще бъде използвана за Вас.

Медикаменти

Кажете на Вашият Хирург Ортопед какви медикаменти вземате или сте вземали. Той или Вашият Личен лекар ще дадат съвет кои медикаменти Трябва да спрете или кои от тях да продължите да вземате преди операцията.

Намаление на теглото

Ако имате наднормено тегло, Вашият Доктор може да препоръча или да изиска да намалите част от теглото преди операцията, за да се намали стреса върху новата изкуствена става и възможно да се намали риска, свързан с хирургичната намеса.

Преглед от Стоматолог

Въпреки че инфекциите след смяна на тазобедрена става не са чести, инфекцията може да възникне ако бактерии навлязат в кръвообращението Ви. Тъй като бактерии проникват в кръвообращението по време на зъбни интервенции, Вие трябва да обмислите и проведете лечение за някои значими зъбни проблеми, (включващи изваждане на зъби и периодонтални манипулации) преди операцията за смяна на тазобедрената става. Рутинно почистване на зъбите и венците Ви ще трябва да бъде отложено за няколко седмици след операцията.

Изследване на урина

Пациенти с история за скорошни или чести пикочни инфекции, и възрастни мъже със заболяване на простатата, трябва да бъдат прегледани от Уролог преди операцията.

Рутинното изследване на стерилна урина е стандартно за изключване на пикочна инфекция и лечение преди операцията за смяна на тазобедрена става.

Социално планиране

Въпреки че ще Ви бъде възможно да ходите с патерици или проходилка скоро след операцията, Вие ще имате нужда от помощ за няколко седмици следоперативно за някои дейности като готвене, пазаруване, къпане, поддържане на хигиена на дрехите и пране. Ако живеете сам/а, може да предвидите и осигурите човек, който да Ви

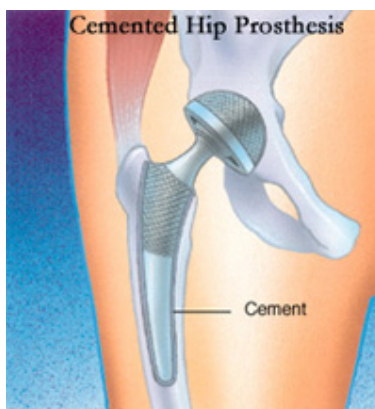
подпомага в тези дейности. Една допълнителна възможност след операцията е да останете в клиниката за допълнителен престой.

Планиране в дома

Следният списък на приспособления в дома ще Ви помогне да се завърнете в къщи по-лесно по време на възстановяването Ви.

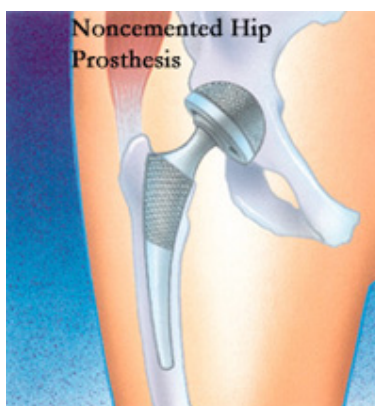
- Сигурно закрепени допълнителни дръжки в банята и тоалетната
- Стабилни перила на всички стълби
- Стабилен стол за ранния период на възстановяване, с твърда седалка, който позволява при сядане коленете да остават по-ниско от тазобедрените стави, с твърда облегалка и две ръкохватки
- Повдигната тоалетна седалка
- Стабилна седалка или стол за баня
- Гъба с дълга дръжка и маркуч за душ
- Помощна пръчка за обличане на дрехи и обуване на чорапи, и обувалка с дълга дръжка за обуване и събуване на обувки без прекомерно сгъване в ханша
- Способ за достигане на предмети без прекомерно сгъване в ханша
- Твърди възглавници за вашите столове, кошетки и кола, които дават възможност да седите с колена по ниско от бедрата
- Премахване на всички свободни килими и електрически кабели от пространствата, където ходите във вашия дом

Вашата операция

Вие ще бъдете приети в болницата в деня преди Вашата операция. Ще бъдете прегледан от Анестезиолог. Най-често използваният вид анестезия за Смяна на тазобедрена става е спиналната (която позволява да дишате самостоятелно, и обезчувства тялото Ви само надолу от кръста), също и Общата (при нея Вие спите по време на операцията, а машина помага на дишането Ви). Анестезиологичният екип ще обсъди тези възможности с Вас и ще Ви помогне да решите кои вид анестезия е най-подходящият за Вас.

Вашата операция за смяна на тазобедрена става може да продължи няколко часа. Вашият Ортопед ще отстрани увредените части на ставата, и на тяхно място ще бъдат поставени новите изкуствени елементи на ставата, които могат да бъдат метални, полиетиленови и керамични, така че ще възстанови позицията и функцията на Вашата тазобедрена става.

Много различни типове конструкции и материали се използват понастоящем при изкуствените стави. Всички обаче се състоят от два основни компонента: Глава(направена от свърздрав и фино полиран метал или керамика) и чашка (направена от полиетилен, керамика или метал, която може да има външна метална обвивка – черупка).

Специален хирургичен цимент може да бъде използван за закрепване на елементите на изкуствената става към живата кост.

Протези без циментно закрепване към костта, също така биват използвани, много често при по-млади, по-активни пациенти с добра костна структура. Протезата в тези случаи може да бъде с покритие от порест метал или специални костно-подобни вещества, които позволяват на костта да прораствне в протезата.

Може да бъдат използвани комбинации от циментно фиксирана част – стебло и безциментно фиксирана чашка.

Вашият Ортопед ще избере този тип изкуствена става, който най-добре съответства на потребностите на Вашата увредена става.

След операцията Вие ще бъдете преместен/а в отделението, където ще бъде наблюдавано възстановяването Ви от анестезията.

Минимално инвазивна Смяна на тазобедрена става

През последните няколко години Хирургите Ортопеди създадоха и развиха нови минимално инвазивни хирургични техники за поставяне на Тотални тазобедрени импланти през малки разрези.

Разчита се, но засега не е доказано, че това ще позволи по-бързо, по-безболезнено възстановяване, както и по-скоро и рязко възвръщане към нормалните ежедневни дейности. Минимално инвазивното и с малък разрез ендопротезиране на тазобедрената става е бързо развиващ се раздел от тази хирургия. Някои техники се доказаха като сигурни, докато други може да бъдат придружени с повишен риск от усложнения, например нервна и артериална увреда, проблемно зарастване на оперативната рана,

инфекции, фрактури на бедрената кост, неправилно поставяне на имплантите водещо до ускорено износване, дислокации и разхлабване на тазобедрената става.

Пациенти при които има значителна деформация на ставата, които са тежки или мускулести, и тези при които има други здравословни проблеми отразяващи се на раневото зарастване, са с повишен риск от усложнения.

Вашият Хирург Ортопед, в зависимост от опита си с минимално инвазивното ендопротезиране на тазобедрената става, ще обсъди тези възможности с Вас и възможните ползи и рискове.

Престоят Ви в болницата

Обичайно престоят в болницата е няколко дни. След операцията, Вие ще имате болка в тазобедрената става, ще Ви бъдат давани обезболяващи лекарства за да се чувствате възможно най-добре.

За избягване на застой в белия дроб след операцията, ще бъдете съветвани и подканяни да дишате дълбоко, с често изкашляне.

За да предпазите Вашата тазобедрена става по време на ранното възстановяване, може да Ви посъветват да бъдат използвани различни средства и похвати, като например поставяне на тригълна възглавница между бедрата Ви.

Разходките и леки дейности и упражнения са важни за Вашето възстановяване и ще започнат в деня след Вашата операция. Повечето пациенти след операция със смяна на тазобедрената става започват да стават и да ходят с помощни средства, под контрола на Кинезитерапевт рехабилитатор в деня след операцията. Физиотерапевт-рехабилитатор ще Ви обучава на специфични упражнения за заздравяване на тазобедрената мускулатура и възстановяване на движенията, за ходене и други нормални ежедневни действия.

Усложнения

Нивото на усложненията след хирургично лечение със смяна на тазобедрена става е ниско. Сериозните усложнения, ставна инфекция например, се случва в по-малко от 2 % от пациентите. Основни медицински усложнения като Сърдечен или Мозъчен инфаркт са с още по-нисък процент. При все това обаче, хроничните заболявания могат да повишат потенциала за усложнения. Въпреки че не са чести, усложненията могат да удължат, утежнят и ограничат пълното възстановяване.

Кръвни съсиреци във вените на долните крайници или таза са най-често срещаното усложнение след ендопротезиране на тазобедрената става. Вашият Ортопед ще предприеме мерки за предпазване от образуването на кръвни съсиреци във вените Ви, или ако те все пак се образуват, ще вземе мерки да не се развият усложнения. Такива мерки могат да включват използване на специални чорапи, надуваеми покрития за крайниците, упражнения, противосъсирващи медикаменти.

Разлика в дължината на двата крака, може да съществува, или може да се получи, или да се влоши след операцията. Вашият Ортопед ще вземе това в съображение, заедно с други особености като стабилност и биомеханика на тазобедрената става. Някои

пациенти могат да се чувстват много по-добре, ако ползват повдигната обувка след операцията.

Други усложнения като дислокация, нервна увреда или увреда на кръвоносни съдове, кървене, фрактура и скованост, също могат да влошат резултата от операцията. При малък брой пациенти може да остане и продължи някаква болка, или да се появи нова болка след операцията.

С годините тазобедрената ендопротеза може да се износи или разхлаби. Този проблем ще намалява с навлизане и използване на нови материали и техники. Когато протезата се износва може да предизвика и увреда и загуба на костна тъкан от малки частици износена материя. Този процес се нарича Остеолиза.

Възстановяване

Успехът на Вашата операция ще зависи в голяма степен от това доколко стриктно следвате указанията на Вашият Хирург Ортопед, касаещи условията у дома през първите няколко седмици след операцията.

Грижи за оперативната рана

Ще имате шевове или скоби, с които е защита Вашата оперативна рана, или подкожен шев. Шевовете или скобите ще бъдат отстранени приблизително в срок от 2 седмици след операцията Ви.

Избягвайте намокряне или замърсяване на раната докато зараства. Превръзка която покрива и предпазва раната от замърсяване и дразнене от облеклото, е необходима за горепосоченият срок.

Диета

Няколко седмици след операцията често има загуба на апетит. Балансираното хранене, често с добавка на желязо, е важно за правилното зарастване на тъканите и възстановяване на мускулната сила. Уверете се че приемате обилно течности.

Дейности

Упражненията са изключително важен елемент от грижите в домашни условия, особено през първите няколко седмици след операцията. Вие трябва да сте състояние да извършвате най-нормалните леки действия от ежедневието в срок от 3 до 6 седмици след операцията. Известен дискомфорт при движения и дейности, както и нощем е обичайно да изпитвате през първите няколко седмици.

Вашата програма трябва да включва:

- Увеличаващо се ходене, в началото в къщи, по-късно и навън
- Постепенно увеличаваща се подвижност и устойчивост
- Извършване на други нормални домашни дейности
- Сядане, ставане, ходене по стълби, нагоре и надолу
- Специфични упражнения за възстановяване на ставната подвижност – неколкократно дневно.
- Специфични упражнения за заздравяване на тазобедрената става - неколкократно дневно.

- Може да осигурите физиотерапевт в домашни условия

Избягвайте проблеми след операцията

Предотвратяване на образуването на кръвни съсиреци

Следвайте стриктно инструкциите на Вашият Ортопед, за намаляване на потенциалният риск от образуване на кръвни съсиреци, което може да се случи в първите няколко седмици след операцията.

Предупредителни сигнали

Предупредителни белези за възможно образуване на кръвни съсиреци:

- Болка в прасеца или крака, която не е свързана с оперативната рана.
- Чувствителност, болезненост или зачервяване в прасеца
- Оток на бедрото, прасеца, глезена или ходилото

Предупредителни белези за възможно откъсване на кръвни съсиреци и преместването им към белият дроб:

- Учестено и накъсано дишане
- Гръдна болка, особено при вдишване

Уведомете незабавно Вашият Доктор ако забелязвате който и да е от тези сигнали.

Предпазване от инфекции

Най-честата причина за инфекция след смяна на тазобедрена става, е от бактерии, проникващи в кръвообращението Ви по време на зъболекарски интервенции, инфекции на пикочните пътища или кожни инфекции. Тези бактерии могат да се заселят около Вашата изкуствена става.

След Вашата операция, може да се наложи да вземате антибиотици преди работа в устната кухина – стоматологично лечение, включително почистване на зъбите или всякакви хирургични интервенции, при които бактерии могат да попаднат в кръвообращението Ви. За множеството хора със сменена тазобедрена става и нормална имунна система се препоръчва антибиотична профилактика преди зъболекарски манипулации.

Предупредителни белези за възможна инфекция на изкуствената тазобедрена става са:

- Продължителна повишена температура
- Втрисане
- Увеличаващо се зачервяване, чувствителност и болезненост, или оток на оперативната рана
- Секреция от оперативната рана
- Нарастваща болка в тазобедрената става при покой и движение.

Уведомете незабавно Вашият Доктор ако забелязвате който и да е от тези сигнали.

Избягване на падане

Падане в първите седмици след операцията може да увреди новата става и да е необходима нова операция. Стълбите са предизвикателство докато тазобедрената Ви става възстановява подвижността и стабилността си. Трябва да използвате бастун, патерици, проходилка или перила, или някой за помощ, докато подобрявате и възвръщате баланса, гъвкавостта и устойчивостта си.

Вашият Ортопед и физиотерапевт, ще Ви помогнат да решите кое помощно средство ще е най-пригодно след операцията, и кога със сигурност ще може да не го ползвате вече.

Други предпазни мерки

За да осигурите правилно възстановяване и да се предпазите от луксации на протезата, Вие трябва да спазвате някои специални мерки:

- Не кръстосвайте краката си
- Не свивайте тазобедрената си става повече от прав ъгъл(90 градуса)
- Не завъртайте крака си прекомерно нито навън нито навътре
- Използвайте възглавница между бедрата си през нощта, когато спите, докато Вашият Ортопед ви каже да не я ползвате.

Вашият Ортопед и физиотерапевт ще Ви дадат още инструкции преди изписването Ви от болницата.

С какво е различна Вашата нова става

Може да чувствате известно изтръпване на кожата около разреза. Може да усещате известна скованост, особено при по-голямо сгъване. Тези усещания често намаляват с времето, и повечето пациенти ги намират за незначителни сравнявайки с болката и ограничената функция изпитвани преди операцията.

Вашата нова става може да активира металните детектори, използвани за сигурност на летищата и някои сгради. Споделете на охраната за това че имате имплантирана изкуствена става, ако алармата се активира. Може да попитате Вашият Ортопед за карта утвърждаваща наличието на изкуствена тазобедрена става.

След операцията се уверете че правите следното:

- Правите редовно леки упражнения по програмата за правилно възстановяване и укрепване на ставата и увеличаване на движенията и.
- Вземате специалните мерки за избягване на инциденти като падане и нараняване.
- Уведомете Вашият стоматолог, че имате имплантирана изкуствена тазобедрена става. Вие трябва да приемете антибиотик преди лечението.
- Посещавайте Вашият Ортопед периодично за рутинно проследяване – преглед и рентгенографии, дори да се чувствате отлично с Вашата нова тазобедрена става.

Вашият Ортопед е лекар с голям опит в диагностиката, нехирургичното и хирургичното лечение на заболяванията и травмите на Мускулно-скелетната система, включваща кости, стави, връзки и сухожилия, мускули и нерви.

Тази информация е подготвена от American Academy of Orthopaedic Surgeons (AAOS) и е предназначена да съдържа актуална информация по въпроса пред признатите органи. Въпреки това информацията не представлява официална политика на AAOS и нейният текст не трябва да бъде тълкуван като изключващ други приемливи гледни точки. Лицата с въпроси относно медицинско състояние трябва да се консултират с лекар, който е информиран за състоянието и различните налични начини на лечение.